

מסורת הש"ס

(א) [כריתות טז: טז] (ב) פאה
 פ"א מ"ד פסחים ט: גדה נה,
 (ג) מעשרות פ"א מ"א גדה נה,
 (ד) ז'ל שביעי במשן שביעית,
 (ה) ויקרא כה, ו (ז) דברים
 יח, ו (ז) ויקרא יט, ח (ח) פ"ח
 מ"ח, ט (ט) ר"ש פירקין],
 (י) דברים כד כ"א,
 (כ) קדשים פרשתא א' פ"א
 ה"ח, ט (ט) תו"כ בחוקות פ"ב
 ה"ט,

הגהות הב"ח

(א) גמ' מעשר דקתני עוד
כלל אחר:

גליון הש"ס

גמ' למעוטי תאנה. עיין
ר"ה דף טו ע"ג תוס' ד"ה
נהגו העם:

לְעִזֵּי רַע"י

וישד"א. איסטטס, פסטל
(צמח, שמשורשו מפיקים
צבע).
ורנצ"א. פואה (עלה
שמשורשו מפיקים צבע
אדום).

מוסף רש"י

אנו חייב אלו האתה
 אתה. אתן דלך אתה
 לטות (ביתות) . כל
 סמך בראה. נתתי קדקד
 (אמר) וקולתלם את קדקד
 נט' דומל קדקד דמכטנ'ס
 קסוס ואלן כל טי
 נגשו. ונגשו. ואלן חסדק
 ומקפצין עליו לטמון
 (פסחים) . עזי
 לקיום. שאם יכל לאלוף
 שם מקמחין טי
 רכס (פסחים) . ספדי
 שטס וקדוה. דלן חול
 אתן קט' זגט נדן
 קסון לאללה אל טס
 שטס קסון ספסוס ח
 לאללה (פסחים) . וכו'
 וכו'. וקדוה. מרמק'ס
 קדוה. טסיה. ויכר'ס
 (פסחים) . ט'
 וכו'. פיר לאלתה.
 חתה טס מנעלל חתה
 שטס וקדוה ונמורס ח
 ואלת ואלה גלס כל יום
 סק' (פסחים) . ואילו
 לקוטו חתה. ומנע
 חתה. ומכוסין חתה
 דמנע קל חתה
 אלת חתה וקל חתה
 מנעש דמנע, ומדאוריית
 לא חתה חתה כל מורס
 חתה חתה (פסחים) .

רבינו חננאל

אסיקנא גאט חלל גדול
אבא, שטעט חומרא דנשכא
גדולה מכלל בשביעית (זשכא)
דביעית, אדילא ארסא
נשכט הלח קני בחלוש
מכחביר, אדילא
דביעית ארסא אלן קני
(גיא) על המחביר דלרקע.
ותוב אסיקנא דביעית
גדולה חומרא דנשכא
ושביעית הלח באכול
אדם ובאכולי חיה
המעשר אוני חל אל גא
אכולי אדם בלבד, לפיכך
קניי חל גדול בשביעית.
ולכך פקדונו שטעט
מפשוטות גדול פשוטות
שכ, פיא, לפיכך חל גדול
גדול במעשר. ותני ידן
ושביעית חומרא
דארייתא, חל גדול דל
אכל מעשר כנון קרי וקוצא
כדי בחומרא דבנאן ארסא, לא
מקני כיה חל גדול

כלל גדול פרק שביעי שבת

אז מלאכה. דנקט לאו למעוטי תולדות דה"ה לתולדות ונכלד שיהו תולדות דשני אבות אלא למעוטי היכא דהו"ב תולדות דאז אחד או אז ומולדה שלו דאינו חייב אלא אחת דקדמתי סיפא העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת שכל אחד ואחד אינו חייב אלא מטעם אחת דהיינו הוא עושה ומזר

מטאת אחת דהרי הוא כעושה וחוחו
ועושה בהעלם אחד ואין חילוק מטאות
בהעלם אחד אלא בגופי עבירה שאין
דומין או בחילוק שבתות לענין שגגת
שבת: **גמ'** עוד כלל אחד. לקמן
בפירקין (דף ע"ה): ולא כלל בו אלא
ב' דברים אלא הכשר להנמיע וכל
שאינו כשר להנמיע וכאן כלל יותר
ומשום הכי קרי להו גדול: וגבי
שביעית. בפירק (בנות שוח): גבי
מעשר. בפ"ק דמסכת מעשרות:
אית ציה אצות. ארבעים חסר אחת
והשורכו למשקן ותולדות הדומות לכל
אחת היא תולדות דידה. אצות
דשביעית זריעה וקצירה וחמירה
ובצירה דכתיבין^א תולדות שאר עבודות
ששעדה וכרם דלאמרינן במועד קטן
בפ"ק (דף ג.) **ולצר קפרה דסא**.
בתוספתא דידה במעשר מאי אצות
כר': **אלא איתו טעמא**. משום
אצות ותולדות אלא דצר שנאמר בו
כלל ועושו גדול מדצר אחר שנאמר
בו כלל תמי ציה כלל גדול: **שבת**
איסא. לאיקור דידה בין דבצר שהיה
תלוש מבעוד יום כגון טווחן ולש בין
דבצר שמחזור משקדש היום: ואילו
שביעית. דבצר שהיה מחזור משקדשה
שביעית איסא אצל דבצר שיהיה תלוש
לפני שביעית ליתא: **שביעית**. נמי
אימיה במאכל בהמה דכתיב ולבהמתך
ולחיה וגו' (ויקרא ה'). מעשר ליתיה
במאכל בהמה דמדאורייתא דגן
חירוש ויזרע כתיב^ב ורבנן תקון פירות
האילן וירק דמאכל אדם דקדמני כל
שהוא אוכל כר': **אימיה בתאנה**
וירק. מדרבנן: **כל סהא אוכל כר'**.
דגבי פיהא קאר כתיב^ג מה קציר
מיוחד שיש בו כל אלו: **למעוטי**
ספיהו סטים וקואה. שעומדים לצב. ^א
להכי נקט ספחים דאין דרך ללוקטן
בשה שזרעים אלא לקור ד' וה'
שנים שהשרשין מתפשטין בארץ
ומשביחין ושורש שלהן עיקר. והא
דקטן שיש ואל נקט שאר מינים שאין
ראוין לאכילה משום דאידי דגבי
שביעית תמי להו דיש להן שביעית
נקט הכא דשפיאה ומעשר ליתנהו
לשון רבינו הלוי. סטים ווישד'א
קואה וורג'א: **ומגניסו לקיוס למעוטי**
ירק. כגון לפת וקפלוטות: ואילו
מגניסו לקיוס ולקיוסא כראח כל
סגן. דמי תקון רבנן אדחיהו לא לא
בפירות האילן ובירק בין מין למין:

מַהֲנִיתִין. דְּפֻטֵּר בְּחֵד חֲטָאֵת: בְּצִינּוּק שְׁנֵשְׁבָה. וְלֹא יָדַע שְׁבַת מַעֲוֹס:
אֲזַל הִכִּיר וְלִבְסוֹף שָׁבַת. הוּא לִיָּה כְּשׁוֹכֵחַ שֶׁהַיּוֹם שְׁבַת וְיֹדֵעַ עֵינֵיק שְׁבַת
וְחִיבֵי עַל כָּל שְׁבַת וְשְׁבַת: שְׁהִיָּה שְׁכּוּחָה מִמֶּנּוּ. מַעֲוֹס: לִמֵּי הַיָּם
וְלִבְסוֹף שָׁבַת. דְּחִיבֵי וְאֵעָ"ג דְּלִיכָא לְמִימַר יָמִים שְׁבִינְתִּים הוּוּיִין יִדְעִיה
לְחֻלְק וְכ"ש הֵא דְּלִיכָא לְמִימַר שִׁימִים שְׁבִינְתִּים הוּוּיִין לִיָּה יִדְעִיה לְחֻלְק:
אֲזַל

ותירושו ויהיה^ה דסתם קאיר דכתיב גבי פאה^א הוא דגן וכתיב^ב כי תחשבו ודלועין שיהיו חייבים בצפאה ת"ל ובקולרכם את קאיר ארצכם מה קאיר מקרא אע"ג דהוי מדרבנן ומה שלא תקנו פאה צירק ובתמניה ודלדבר מועט הוא פאה דדייה ויש הפסד לעניים בה יותר מן הריחו שאלא חסיד^י ויפסידו יותר ממנה שיריחוהו במקום אחר: **ספ"ח: ספ"ח** הני אומר ר"י משום דקדתי את ראוייה לאכליהו וקמ"ל בצפיהו ה"ל ספחיהם ר"י משום דשמוא ספחיהם עמלם אינם ראים כלל לא גר שנתגייר בין הנכריים. ^אצפני ג' ^בולא הודיעוהו מלות שבת ^ג

אב מלאכה ומלאכה⁶ "העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת: גמ' מ"ט תנא כלל גדול אילומא משום דקבעי למיתני עוד כלל אחר תנא כלל גדול וגבי שביעית גמי משום דקבעי למיתני עוד כלל אחר תנא כלל גדול והא גבי מעשר דתני⁷ כלל אחר ולא גני כלל גדול א"ר יוסי בר אבין שבת ושביעית דאית בהו אבות ותולדות תנא גדול מעשר דלית בה אבות ותולדות לא תנא כלל גדול ולבר קפרא דתני כלל גדול במעשר מאי אבות ומאי תולדות איכא אלא לאו היינו טעמא גדול עונשו של שבת יותר משל שביעית דאילו שבת איתא בין בתלוש בין במחובר ואילו שביעית בתלוש ליתא במחובר איתא וגדול עונשה של שביעית יותר מן המעשר דאילו שביעית איתא בין במאכל אדם בין במאכל בהמה ואילו מעשר במאכל אדם איתא במאכל בהמה ליתא ולבר קפרא דתני כלל גדול במעשר גדול עונשו של מעשר יותר משל פאה דאילו מעשר איתא בתאנה וירק ואילו פאה ליתא בתאנה וירק⁸ דתנן כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל וגשמו וגידולו מן הארץ ולקטיתו כאחת ומכניסו לקיום חייב בפאה אוכל למעוטי ספחי סמים וקוצה וגשמו למעוטי הפקר וגידולו מן הארץ למעוטי כמיהין ופטריות ולקטיתו כאחת⁹ למעוטי תאנה ומכניסו לקיום למעוטי ירק ואילו גבי מעשר תנן¹⁰ כלל אמרו במעשר כל שהוא אוכל וגשמו וגידולו מן הארץ חייב במעשר ואילו לקטיתו כאחת ומכניסו לקיום לא תנן: רב ושמואל דאמרי תרווייהו מתניתין בתינוק שנשבה לבין הנכרים וגר שנתגייר לבין הנכרים אבל הכיר ולבסוף שכח חייב על כל שבת ושבת תנן השוכח עיקר שבת לאו מכלל דהוא ליה ידיעה מעיקרא לא מאי כל השוכח עיקר שבת דהיתה שכוח ממנו עיקרה של שבת אבל הכיר ולבסוף שכח מאי חייב על כל שבת ושבת אדתני הודיע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת ליתני הכיר ולבסוף שכח וכ"ש הא מאי הודיע עיקר שבת מי שהיה יודע עיקרה של שבת ושכחה אבל

וְגָבִי שְׁבִיעִית נָמִי בּוֹ. הִי תָנָן בְּשִׁבְעִית (פ"ו מ"ה) כֻּלָּל גְּדוֹל אֲמֵרוֹ
כֵּל שֶׁהוּא מֵאֲכָל אִדָּם וּמֵאֲכָל בְּהֵמָה וּמִמֵּין הַזּוֹבְעִין וְאִינוֹ
מִתְקִיִּים בְּאֶרֶץ פִּירוֹשׁ שֶׁלֹּא לֵהִי יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וּלְדַמּוֹ שְׁבִיעִית יֵשׁ
לוֹ בַּיַּעַר וּלְדַמּוֹ בַּיַּעַר וְעוֹד כֻּלָּל אַחֵר אֲמֵרוֹ דְּקָמִי כֵּל שֶׁאִינוֹ^א מֵאֲכָל
אִדָּם וּמֵאֲכָל בְּהֵמָה וְכו' וּמִתְקִיִּים
בְּאֶרֶץ יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וּלְדַמּוֹ שְׁבִיעִית
וְאִין לוֹ וּלְדַמּוֹ בַּיַּעַר^ב דְּכֻלָּל הַרְאָשׁוֹן
גְּדוֹל דִּישׁ לוֹ בַּיַּעַר וְאֶחָדוֹן אִין לוֹ
בַּיַּעַר^ג וְאֶע"ג דְּקָמִי הַסָּסִי צִצְאָ
אֶחָדִיתָא כֻּלָּל גְּדוֹל אֲמֵרוֹ בְּשִׁבְעִית
וְלֹא קָמִי בְּהֵמָה כֻּלָּל אַחֵר^ד כִּיּוֹן דְּקָמִי
כֻּלָּל קָטָן קָמִיָּה שְׂיִין לְמַתְּנִי בְּתֵרִיָּה
כֻּלָּל גְּדוֹל: **וְהָאֵל גָּבִי מִשְׁעַר דְּרֵתֵיהּ**
עוֹד בִּלְשׁ אַחֵר אֲמֵרוֹ בּוֹ. יִמִּימָה לֵהִי
יִשְׁנָה בְּרֵאשׁוֹן כֻּלָּל גְּדוֹל כִּיּוֹן לְאִינוֹ
גְּדוֹל מִן הַשְּׁנִי וְז"ע:

בית ותרבות לא תנא
דאית ביה אבות ותולדות.
ואפילו לרבא דאמר
תני כלל גדול במעשר

במועד קטן (דף כ"ג:) גבי שביעית אבות אסר רחמנא תולדות לא אסר רחמנא מ"מ מדרבנן מיהא אית ביה אבות ותולדות וא"ת במעשר איכא נמי אבות ותולדות למדאורייתא דגן ומירוס ויהיז מדרבנן כל מיילי וי"ל דלא שייך להזכיר אבות ותולדות במיילי דלית ביה איסור מלאכות וא"ת ובכלל אחר דשבת ושביעית לימני נמי כלל גדול מהאי טעמא ויש לומר דלא ריך למימני דלכלל גדול קמא קאי וה"ק עוד כלל גדול אחר אמרו: גדול עונשו שה שבת משל שביעית. לפירוט וקוטרם למפרש בתלש שנתלש קודם שבת וקודם שביעית משמע שרואה לפרש שביעית במחזור איתא היינו במחזור ערב שביעית ונתלש שביעית ומיירי באיסור פירות שביעית לאכילה וקשה לרי"י דלפי' לא הוה ליה למימר אלא גדול עונשו של שבת ושביעית משל

ומה שיש בו בזה שיש
ומה שיש בו בזה שיש

אֵלָּא נִרְאֶה לָרִ"י דְּבִמְדִּי דְלִכְלִיָּה (דִּלְלָא שִׁיכָא גָּזַח שְׂמַת לֹא שִׁיכָא לְמִמַּר גְּדוּל שְׂמַת לֹא מַשְׁבִּיעִית וְעִין לְמַמַּר וְלֹהֲכִי לֹא קֹאמַר גְּדוּל שְׂמַת וְשִׁבְעִית מַמַּשֵּׁר אֵלָּא קֹאמַר גְּדוּל שְׂמַת מַשְׁבִּיעִית דִּיֹּסוּר מִלֵּאכּוֹת אִתְּנָהוּ בִּין בְּתַלְסוֹן בִּין מַחְמוּרֹן וְאִילוּ אִיֹּסוּר מִלֵּאכּוֹת דְּשִׁבְעִית מַחְמוּרֹן אִתְּנָה בְּתַלְסוֹן לִיתָא וְכֵן מַשְׁמַע בִּירוּשְׁלַמִּי דְקַמֵּי שְׁהִשְׁתַּחֲוֶה עַל הַכֵּל וְשִׁבְעִית לֹא חֵלָה אֵלָּא עַל עֲבוּדַת הָאֵרֶץ בְּלִלְד: **וְלִכְבֵּר** קִפְרָא רִתְנִי בִּכָּל גְּדוּל בְּמַעֲשֵׂר בּוֹ. נִרְאֶה לְרַשְׁבֵּי"א דִּלְחָרִיס לֹא שָׂזוּ כֻּלָּא גְּדוּל בְּמַעֲשֵׂר לְפִי שְׁאִינוּ גְּדוּל מִפָּאָה אֵלָּא מִדְּרַבְּנָן

אבל כלל גדול דשבת גדול משביעית מדאורייתא וכן של שביעית משל מעשר: ויא"ץ פאה ב"תא בתמנה וירק. לאו דוקא תמנה דהא רוב חילנות אין לקטתן כאחד ואין רק ח' חילנות דחשיב צ"ק דפאה (מ"ה) דחייב צפאה אלא תמנה משום^א דלנקטת כמה פעמים כדמרינן בחוקת הבנים (נ"ט דף כ"ה): אכל ג' פירי צדח וימנא ענין תמנה ג' ואומר ר"ת דמנדאורייתא לא מתייב בחדש^ב אלא בדגון וימנא כי בתצור כרמנא^ג והא דרשינן בת"כ^ד יכול שאני מרבה קישואין שהוא אוכל וגשומר כו' אסמכתא היא דהתם^ה נמי דריש מעשר ירק לה כמו שמקנו מעשר מהן אומר ר"ת משום^ו ד"אין לקטתן כאחד בטבטלין^ז לפי שאין יודעים אם לקטתן ודבי שאין מכניסו לקיום נמי קיובא. אלא דלא קאמר תמן למטעין מדרי דלאו אוכל אלא נקט אין פאה נהמה דהן וכן מלא רשש"ן בתשובת רש"י והא דנקט תם פאה ולא היה חידוש או שמא לא אוכל גמור ולא ממעטין:

וְנִתְגַּיֵּיר בֵּינוּ לְבֵין עַמּוֹנוֹ לֹא הָיָה גֵר כְּדֹאמְרֵינוּן בְּהַחֲלוּץ (יְצִמּוֹת דָּף מו:):
אָבֵל

עין משפט
נר מצוה

ג א מ"י שם הלכה ז ופ"ז
מהלכות שבת הלכה ט:

מוסף תוספות

[illegible]

רב נסים גאון

פרק שביעי כלל גדול
אמר
גדול תעשה של שבת יותר
משבת שביעית, דאלו שכן
יאתה בן כחלוש וכן
במחומר. ודבר זה מפורסם
ויכורו לו אפילו חוציצה
מפורשת לרשות שבת בן חייב
תשאת, והרבאן מן המלכות
אין אף מחומר וכן ידועות
ואין אנו צריכין למנות.
יאלו שביעית מחומר
באלו תחלוש יותר. ואלו
היו בל תורות כהנים הוצי
והוציט כלל וכלו, וזה
יצאו להקיש אליהן, וזה
הוצי ומה מיתוהין שכן
בעבור כהנים ואבולין אף
זה אל דבר שיעי
בעבור בארין האבולין. והיי
מלה בפרק משקין בית
השחרין (דף ע"ד פ"ד ט"ז). גדול.
תעשה של שביעית יותר
משל מעשה אדם אבות
יאתה בן מאכל אדם
במאכל כהמה. ועיקרה
בתורה דלתי (ויקרא כ)
ולתהמחן רחמי ואלו
בארין. ובמה (שביעית)
כלל גדול אמרו
בשביעית כל שהוא מאוכל
הוא ומאכלו כהמה וממין
ההוציטם ואינו תהמין
בארין של שביעית
ומהש ואלו
משל במאכל אדם איתיה
במאכל כהמה בלתי
דבר זה חתוב כהמה
(דברים טז) עשר תעשה את
כל תבואת דשן, וסמך ליה
ואכלה, דבר שיעי אכל.
ובמה (שמואל א') כל
שהוא אכל.